

Box 45184, 104 30 Stockholm
Telefon 010-788 50 00 • registrator@ivo.se
www.ivo.se • Org.nr 202100-6537

Avdelning sydöst
Eric Enlund Andersson

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet Ansvaret för hälso- och sjukvården, SOU 2025:62

Ert dnr S2025/01127.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har som huvudsakliga uppgifter att svara för tillsyn inom hälso- och sjukvård och socialtjänst samt att svara för tillståndsprovning. Av förordningen (2013:176) med instruktion för Inspektionen för vård och omsorg framgår att ett patient- och brukarperspektiv ska genomsyra myndighetens tillsyn. Utifrån dessa aspekter delar IVO kommitténs bedömning att de förslag som kommittén lämnar om ett utökat statligt ansvar för vissa delar av hälso- och sjukvården behöver utredas närmare. IVO lämnar samtidigt följande synpunkter.

3.5 Kommitténs bedömningar och förslag om stärkt och förbättrad statlig styrning

Kommittén framhåller att ett instrument för stärkt statlig styrning är att utveckla IVO:s tillsynsuppdrag med andra former av tillsyn så som en mer främjande eller kvalitetssäkrande tillsyn. Kommittén lyfter även utökade möjligheter för IVO att besluta om rättsligt bindande sanktioner när huvudmän och vårdgivare inte fullgör sina skyldigheter, och konstaterar samtidigt att detta i vissa fall sannolikt skulle kräva en mer detaljerad hälso- och sjukvårdslagstiftning. IVO instämmer i kommitténs bedömning om att den typen av förändringar i både lagstiftningen och i myndighetens uppdrag behöver utredas noggrant före ett införande.

Ett annat instrument som kommittén lyfter för stärkt statlig styrning är en utökad tillståndsprovning av vårdgivare (se sid 145–146). I detta sammanhang kan det lyftas att en utredning har fått i uppdrag att analysera och ta ställning till en tillståndsprovning inklusive ägar- och ledningsprovning inom de delar av hälso- och sjukvården som i dag inte omfattas av tillståndsplikt (dir. 2025:4). IVO vill samtidigt framhålla att ett utökat uppdrag för myndigheten kan innebära ökade kostnader för myndigheten och det är viktigt att IVO ges tillräckliga resurser för att genomföra sitt uppdrag.

Av kommitténs utgångspunkter framgår att kommittén, utifrån ett innovations- och omställningsperspektiv, ser positivt på att staten tar ett

större finansierings- och systemansvar för digitalisering och nationell digital infrastruktur (sid. 69). Kommittén ser att ett större statligt ansvar i dessa frågor kan underlätta ett eventuellt genomförande av kommitténs förslag. IVO vill här särskilt betona att en nationell digital infrastruktur också är ett viktigt instrument för att utveckla den statliga tillsynen av hälso- och sjukvården, och därigenom central för att förbättra statens möjligheter till styrning genom tillsynsuppdraget.

Övriga synpunkter

Frågor om ansvar och styrning av hälso- och sjukvården i händelse av kris, höjd beredskap och krig är komplexa. Även om kommittén har beaktat sådana aspekter inom ramen för dess arbete anser IVO att det är viktigt att sådana aspekter fortsatt beaktas i beredningen av kommitténs förslag och slutsatser. Patient- och brukarperspektivet behöver också beaktas i detta sammanhang. Enligt IVO är det viktigt att även beakta behovet av en sammanhängande vårdkedja. IVO kan i detta avseende exempelvis konstatera att kommittén inte har haft i uppdrag att beakta den kommunala hälso- och sjukvården. I propositionen 2024/25:167 *Hälso- och sjukvårdens beredskap*, lämnas förslag på ett antal förändringar i hälso- och sjukvårdslagen som tar sikte på en sammanhängande vårdkedja. I propositionerna lämnas bl.a. förslag på införandet av skyldigheter för kommuner och regioner att erbjuda vård och att de ska hjälpa varandra under fredstida krissituationer, höjd beredskap och katastroftillstånd.

Även om några förslag om att överföra huvudmannaskapet av vården till staten inte föreslås av kommittén vill IVO lyfta att ett eventuellt förändrat huvudmannaskap, helt eller delvis, till staten kan komma att kräva kompletterande lagstiftning för att IVO fortsatt ska kunna utföra sitt uppdrag på ett effektivt sätt. IVO har exempelvis en möjlighet att förena förelägganden med vite (se bl.a. 7 kap. 20 och 24 §§ Patientsäkerhetslagen [2010:659]). Det får dock anses vara en vedertagen princip att staten inte föreläggs vite utan stöd i lag, en princip som samtidigt kan frångås om skälen härför är av tillräcklig vikt (jfr. prop. 2025/26:15 s. 88). Enligt IVO är det centralt att myndigheten fortsatt har effektiva sanktioner, däribland vite, i syfte att tillse att patienter ges god och säker vård även om staten, helt eller delvis, tar över huvudmannaskapet för hälso- och sjukvården.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören John Ahlberk. I den slutliga handläggningen har chefsjuristen Karin Lewin samt avdelningschefen Pernilla Pehrson Niia och tillförordnade avdelningschefen Ingrid Eklund deltagit. Avdelningsjuristen Eric Enlund Andersson har varit föredragande.

Beslutet har godkänts elektroniskt den 20 oktober 2025.